

Список використаних джерел

1. Загородня Л. П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку / Л. П. Загородня, С. А. Тітаренко, Г. П. Барсукова. – Суми: Унів. кн., 2011. – 272 с. – (навчальний посібник).
2. Відновлювальні засоби працездатності у фізичній культурі і спорті / [І. О. Ячнюк, О. О. Воробйов, Л. В. Романів та ін.]. – Чернівці: Видавництво Книги – XXI, 2009. – 432 с.
3. Профілактична робота з підлітками та молоддю з питань пропаганди здорового способу життя, профілактики алкоголізму, наркоманії та ВІЛ-інфекцій / [В. В. Брич, Я. І. Сокач, Н. В. Романюк та ін.]. – Ужгород, 2010. – 114 с. – (Методичний посібник).
4. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2001. – (Частина 1).
5. Носко М. О. Фізичне виховання і спорт у вищих навчальних закладах при організації кредитно-модульної технології / М. О. Носко, О. О. Данілов, В. М. Маслов. – Київ: Слово, 2011.
6. Козленко М. П. Фізичне виховання учнів молодших класів / М. П. Козленко. – Київ: «Радянська школа», 1977.
7. Фізичне виховання / [С. І. Присяжнюк, В. П. Краснов, М. О. Третьяков та ін.]. – Київ: «Центр учбової літератури», 2008. – 504 с. – (навчальний посібник).

В статье рассматривается значение физической культуры для студенчества в современном обществе. Сосредоточено внимание на приоритетах, среди которых развитие всех видов деятельности человека. Определена степень их важности, что обусловлено многими факторами, главными из которых являются проявление разнообразия содержания, форм, методов и средств деятельности. Обосновано, что развитие физических качеств, совершенствование форм, строения и функций организма зависят от природных задатков человека. Обращено внимание, что физкультурное образование направлено на формирование сознательного и активного деятеля физической культуры, на организацию здорового образа жизни в изменяющихся ситуациях.

Ключевые слова: *здоровье человека, физическая культура, индивидуальные способности, развитие физических качеств.*

The article deals with the problem of physical education and its importance for students in modern society. The emphasis is laid on the priorities, that are the main factors of comprehensive development, and, above all, the development of all types of human activity and the ability to use them in everyday life. The analysis aimed at their prudent degree, which is determined by many factors, foremost of which are the expression of the diversity of content, forms, methods and means of human activity and their optimal combination. General justification does not exist by itself, but it is realized through special abilities. It should be noted that the development of physical qualities and improving the shape, structure and functions of an organism caused by the natural makings of man, which are endowed by heredity. Recently, it has been more and more understood and implemented in pedagogical practice the conditions necessary for student's creative activity. Students' mental activity reducing during their studies at higher educational institutions is, in fact, a by-product, deteriorating as a consequence of the improvement of scientific and technical technologies, the amount of different information, on the one hand, and neglect them to use effective forms of active recreation on the other hand. The main danger is in the expansion of preconditions for the emergence of new and previously unknown or little-known health violations. The focus on the means of physical training that enable the students not only refill the deficit of motor activity, providing more physical loadings, but also provide a number of other effects. According to modern beliefs the impact of exercises on the body, which have the ability to remove fatigue, are the means of the most proper rest. If we want to ensure continued substantial growth of motor creativity, it should be increasingly transformed from adjuvant of improving the physical culture education into its independent factor.

Key words: *human health, the importance of physical training, the development of students' individual abilities, development of physical qualities.*

УДК 378.1

Павко Анатолій Іванович,
доктор історичних наук, професор,
лауреат премії імені М.С. Грушевського
НАН України, відмінник освіти України,
Національна академія управління, м. Київ

**СУЧАСНІ СОЦІОГУМАНІТАРНІ ЗНАННЯ У ВУЗІВСЬКОМУ ТА АКАДЕМІЧНОМУ СЕКТОРАХ
НАУКИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

У статті на основі творчого конструктивно-критичного використання новітніх нормативно-правових документів, в освітній та соціальній царині різноманітних соціогуманітарних джерел та видань здійснено спробу проаналізувати реальний стан соціогуманітарних наук у вищій школі, окреслити нагальні проблеми та перспективні тенденції їх розвитку. У ній акцентується увага на методологічному, інтелектуальному значенні суспільних наук у теоретичному обґрунтуванні та експертній оцінці стратегічних векторів європейської модернізації вищої освіти України.

Ключові слова: *суспільні науки, соціогуманітарні науки про культуру, освітньо-науковий простір Європи, модернізація вищої освіти.*

Постановка проблеми. Цілком очевидно, що модернізаційні процеси, які певною мірою імпульсивно, а іноді відверто хаотично, без належного теоретичного обґрунтування та наукового супроводу відбуваються на сучасному етапі у системі вітчизняної вищої освіти, гостро актуалізують питання про місце і роль соціально-гуманітарних наук в інтелектуальному, методолого-рефлексивному забезпеченні системного підходу до концептуального вироблення та практичного здійснення трансформаційних змін в змісті та структурі однієї з найважливіших ланок освітньої галузі України.

Стратегічним гаслом для нашої освіти «повинно стати завдання підготовки інноваційної людини – людини з інноваційним типом мислення, інноваційною культурою, здатністю до інноваційного типу життя і діяльності, тобто здатну сприймати і творити розумні зміни у відповідь на виклик часу»[10].

Без сумніву, вагома роль у реалізації цього, досить складного, проте вкрай необхідного і перспективного, модернізаційного для країни завдання належить суспільним наукам. Адже модернізація національного інтелекту, невід'ємною складовою якої є соціогуманітарна складова, виступає необхідною умовою інтеграції України в освітньо-науковий простір Європи. Зазначимо також, що синонімічні, проте абсолютно не тотожні поняття «модернізація» і «трансформація», варто розглядати в широкому смислово-розумінні, як загальний напрям принципів змін, зміст яких, зокрема, передбачає оновлення системи освіти та виховання з одночасним збереженням актуальних, ціннісних надбань освітнянської спільноти, досягнутих на попередніх історичних відрізках розвитку українського суспільства.

Критично аналізуючи реальний стан соціально-гуманітарних наук, які нерідко іменуються як суспільні науки, або науки про культуру у вузівському та академічному секторах наукового знання, доводиться з сумом констатувати, що вони, як загалом і українська держава постмайданного періоду, перебувають у переддефолтному стані.

Серед кризових ознак реального стану наук про культуру в Україні потрібно, насамперед, вказати, як на ігнорування владними інституціями значного їх інформаційного, методологічного та ресурсного потенціалу для осмислення та продукування пріоритетних векторів та механізмів модернізації українського суспільства, невизначеність легітимного стану дисциплін суспільного циклу, відсутність належного соціального захисту науковців, дієвих спонукальних мотиваційних чинників, які сприяли б поживленню та поглибленню рівня наукових досліджень у проблемному полі соціогуманітаристики.

Не зважаючи на загрозливі в соціально-економічному сенсі тенденції у розвитку вітчизняної науки, вона ще продовжує, згідно закону інерції, здійснювати в цілому позитивний вплив на модернізаційні зміни в країні, процес змістовного і структурного оновлення освіти, підтримуючи вогник інтелектуального життя. Застосовуючи біологічну термінологію, академік НАН України Г. Сльська назвала це явище «абсолютно унікальним», оскільки, на її думку, мова йде «про виживання організму в екстремальних умовах за повної відсутності поживних речовин» [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Спираючись на достовірні факти, можна зробити висновок про те, що однією з основних причин гальмування реформ у соціально-економічній, політико-правовій та культурно-освітній сферах є їх виразно окреслений псевдонауковий, антисистемний, суб'єктивно-волюнтаристський характер, ігнорування владою суспільних законів та механізмів їх дії, вагомих творчих здобутків яскравих представників вітчизняної соціогуманітарної думки у розробці консолідаційних парадигм модернізації України, методологічних підвалин нових моделей розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів. З нашої точки зору, більш раціонально у розв'язанні актуальних теоретичних і прикладних ідей проблем реформування українського суспільства, зокрема, і освітньої галузі, має бути використаний керівництвом держави потужний кадровий потенціал вітчизняних вищих навчальних закладів. Доречно нагадати, що за даними Міністерства освіти і науки України у 2011/2012 рр. у вищих навчальних закладах налічувалось 68, 7 тис. кандидатів наук та 13,5 тис. докторів наук, 45,9 тис. доцентів та 12,3 тис. професорів [8].

Кризові симптоми в умовах вироблення та практичного здійснення нової моделі вищої освіти помітні і в діяльності кафедр суспільних наук. З нашої точки зору, їх наявність обумовлена як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Не повною мірою застосовуються відповідні нормативно-правові важелі з метою забезпечення належного контролю над вдосконаленням якісних параметрів соціально-гуманітарної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і магістра.

Це важливе завдання Міністерство освіти і науки України традиційно перекладає на плечі керівників вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, періодично надсилаючи на їх адресу відповідні накази та рекомендаційні листи щодо організаційних аспектів викладання соціогуманітарних дисциплін. Так, в наказі Міністерства освіти та науки України від 25.08.2010 року (№831) «Про внесення змін до наказу МОН від 09.07.2009 р.» було встановлено лише перелік вибіркового навчальних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки для бакалаврів. До цього переліку, наприклад, ввійшли такі дисципліни як політологія, соціологія, психологія, логіка, етика і естетика, релігієзнавство, основи конституційного права, економіка, історія науки і техніки.

Згідно цього наказу, вищим навчальним закладам надавалося право вносити зміни до зазначеного переліку з урахуванням особливостей напрямів (спеціальностей), за якими здійснюється підготовка фахівців. При цьому обсяг вибіркової навчальної дисципліни мав визначатись вищим навчальним закладом і повинен був становити не менше 1 кредиту ECTS. Недоліком зазначеного нормативно-правового документа є, по-перше, те, що він не вніс суттєвих принципів змін до наказу МОН від 09.07.2009 року «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента». По-друге, в наказі МОН від 25.08.2010 року відсутній перелік обов'язкових для вивчення у вищих навчальних закладах

дисциплін соціально-гуманітарного циклу. По-третє, в ньому еkleктично об'єднані різні за змістом та обсягом навчальних кредитів дисципліни соціально-гуманітарної, гуманітарної і соціально-економічної підготовки.

У березні 2015 року Міністерство освіти і науки України з метою «системного формування світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей загальнокультурної підготовки здобувачів вищої освіти» та, зважаючи на численні звернення освітянської громадськості, надіслало керівникам вищих навчальних закладів рекомендаційного листа під назвою «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін». Відповідно до механізму імплементації закону України «Про вищу освіту» в ньому досить коректно і толерантно було викладено позицію МОН щодо забезпечення у 2015/2016 навчальному році вищими освітніми закладами викладання дисциплін, що «формують компетентності з історії і культури України, філософії, української мови із загальним обсягом не менше 12 кредитів ЄКТС, якщо відповідні дисципліни не є профільними».

У рекомендаційному листі, зокрема, наголошується на можливості для вищих навчальних закладів самостійно визначати форми і методи викладання цих предметів та запропонувати на вибір студентів широкий спектр гуманітарних дисциплін.

Варто прислухатися до мудрих слів відомого французького філософа П. Гольбаха, який зазначав, що «неосвіченість – перша передумова віри, тому церква так високо її цінує». Безперечно, на нереалізованих потенційних можливостях суспільних наук у вищих навчальних закладах, негативним чином відбилися складні геоекономічні та геополітичні проблеми української держави, драматичні події на сході України, напружена соціально-економічна ситуація в країні. Українському суспільству варто усвідомити, що майбутнє можна виграти лише інтелектом, розумом, мудрістю, освіченістю європейського взірця українських громадян. Ці риси, як відомо, формуються значною мірою в процесі ґрунтового вивчення у вищих навчальних закладах дисциплін соціогуманітарного циклу. Повчальним для України є також досвід розвинених країн, для яких природнича чи соціогуманітарна наука, відіграє «вагому роль у забезпеченні процвітання, безпеки, здоров'я, збереження навколишнього середовища й якості життя людей»[12].

Не менш переконливим є висловлювання з цього питання колишнього спікера Конгресу США Ненсі Пелосі, яка в одному із своїх публічних виступів у 2009 році наголосила на тому, що для Сполучених Штатів Америки життєво важливими є наступні «чотири пріоритети: наука, наука, наука і наука»[8].

Серед внутрішніх чинників, які значною мірою визначають наявність кризових елементів у розвитку соціальних і гуманітарних наук у вищій школі, необхідно вказати на недостатньо глибоке, нерідко позбавлене професійно-педагогічної компетентності розуміння ректорами ВНЗ значення наук та дисциплін про культуру у загальногуманітарній підготовці фахівців різного спрямування, на формальне ставлення до викладання дисциплін соціогуманітарного блоку. Це нерідко призводить до профанації, а інколи й відверто ворожого ставлення до гуманітарних дисциплін, бо вони, мовляв, є зайвим науковим вантажем у осягненні фахової освіти.

Результати дослідження. Керівники вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації, розглядаючи суспільні науки, переважно в якості формального додатку до вивчення фахово зорієнтованих дисциплін, недостатньо уваги приділяють кадровому та науково-методичному забезпеченню цих кафедр. Не поодинокими є випадки, коли назви цих кафедр, які, до речі, затверджуються рішенням вченої ради вищого навчального закладу, не відповідають переліку тих дисциплін, які викладаються на них.

Негативною тенденцією в діяльності кафедр суспільних наук є також і те, що вони за погодженням з ректоратом вузу очолюються професорами або ж доцентами з інших навчальних закладів за сумісництвом. Безперечно, така кадрова, а також органічно пов'язана з нею освітньо-наукова політика керівництва вузу, не дозволяє викладачам кафедр соціальних та гуманітарних наук реалізувати свій потенціал у науково-дослідній роботі та педагогічному процесі, позбавляє їх перспективного кар'єрного зростання, і, як наслідок, негативним чином відбивається на іміджі кафедри як базового структурного підрозділу вищого навчального закладу.

Поряд з тим, на наше глибоке переконання, в умовах інтелектуальних викликів сучасного глобалізованого світу, трансформаційних процесів у сфері вищої освіти України до відповідності європейських стандартів значно актуалізується проблема методологічної спрямованості соціогуманітарних знань. Саме забезпечення домінування методологічних домінант в системі гуманітарної освіти, послідовного формування методологічної культури мислення викладачів і студентів, є перспективним завданням для всіх вищих закладів освіти, одним із найважливіших критеріїв оцінки фахової компетентності та інтелектуального потенціалу їх випускників [15].

З нашої точки зору, в умовах реформування гуманітарної освіти в Україні, в контексті широкоформатних, багатоаспектних модернізаційних перетворень в країні, роль кафедр суспільних наук має неухильно зростати. Слід зважати на те, що гуманітарні науки можуть максимально допомогти студентові в інтелектуальному й емоційному збагаченні його особистості. Глобальний, цивілізаційний характер сучасних трансформацій в Україні, необхідність забезпечення в практичній площині оптимального поєднання національної своєрідності, історичних традицій вітчизняної вищої школи з неухильною її інтеграцією в європейський освітньо-науковий простір, передбачає створення та функціонування такої потужної і динамічної освітньої системи, яка спроможна не лише на оперативне моделювання, а й адекватне відтворення в реальній дійсності всієї багатоманітності явищ і зв'язків матеріального і духовного життя українського суспільства, втілення випереджальних технологій і тенденцій розвитку вищої освіти у порівнянні з динамікою соціальних процесів.

В цьому зв'язку всебічного осмислення і глибокого наукового аналізу представниками вузівської соціогуманітарної освіти і науки потребують такі основоположні принципи реформування вищої школи, як гуманізація і гуманітаризація, фундаменталізація, індивідуалізація, світський характер освіти, її

інноваційний характер, поліцентричність навчання і виховання, національна спрямованість, міжнародна інтеграція [6].

Слід підкреслити, що динамізм та суперечливий характер розвитку українського суспільства, актуальні проблеми формування активної, творчої особистості, забезпечення виконання нею необхідних загальнонаціональних функцій в сучасних складних умовах вітчизняного державотворення, вимагають глибоких аргументованих змін у змісті, структурі та якості соціогуманітарних знань, посилення їх методологічного, інтелектуального спрямування. Насамперед, важливим імпульсом для цих модернізаційних змін у змістовному наповненні суспільних наук могло б стати офіційне опублікування Міністерством освіти і науки України переліку обов'язкових для вищих навчальних закладів соціогуманітарних дисциплін з врахуванням профілю підготовки фахівців, у якому чільне місце мають зайняти дисципліни філософського, історичного, педагогіко-психологічного та юридичного циклу, а також зарубіжної філології.

На нашу думку, саме Міністерство освіти і науки України має ініціювати, а згодом забезпечити координацію діяльності вищих навчальних закладів щодо розробки новітніх інтеграційних навчальних програм, підручників та посібників у соціогуманітарній галузі знань. Такі кроки Міністерства освіти і науки України лише б сприяли посиленню його співпраці з вищими навчальними закладами на принципах їх автономії, поєднання освіти з наукою, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях [7]. Зазначений підхід цілком відповідає Закону України «Про вищу освіту», який встановлює основні правові та організаційні засади функціонування системи вищої освіти.

Вважаємо, що одним із першочергових завдань для кафедр суспільних наук є підвищення власного престижу філософських знань. Відомо, що філософія, як наука і навчальна дисципліна існує на протязі багатьох століть. Проте, на сучасному етапі їй загрожує зникнення, викликане «переможним» розвитком наук, прибічники яких ігнорують філософію. Специфіка ж наукової діяльності, її розпорошеність на вирішенні окремих локальних практичних завдань не дозволяє науковій еліті зробити якісні узагальнення накопиченого матеріалу. Наука сама потребує допомоги у формуванні нового світогляду, здатного об'єднати наукове знання в єдине ціле. Формування такого світогляду є безпосереднім обов'язком філософії. У цьому зв'язку заслуговує на увагу позиція окремих зарубіжних дослідників, які вважають, що «філософія – це більше, ніж наука». Адже це міркування над сутнісним, універсальним, домінантним. Слід підкреслити, що боротьба за примат людини у пошуках істини про себе, про світ і буття взагалі, яка розпочалася ще у добу Ренесансу, не припинилась і в умовах сьогодення.

Ми розділяємо точку зору тих вчених, які вважають, що у сучасних умовах філософія – це світоглядна форма свідомості, яка визначає рівень розвитку суспільства [9]. Для гармонійно розвинутих людей, філософія має стати образом думки, а наука – робочим місцем, де відпрацьовуються плідні

концептуальні ідеї. Потрібно зазначити, що наука ніколи не суперечила філософії, оскільки поряд з мораллю, мистецтвом була і залишається (свідомо чи несвідомо) інтелектуальним продуктом власне самого філософського знання. Саме тому, як загальні так і модифіковані філософські дисципліни (філософія історії, філософія права, філософія мистецтва і т. д.), мають бути включені до переліку обов'язкових та вибіркових дисциплін соціального та гуманітарного циклу.

Серед дисциплін політологічного спрямування заслуговують на увагу, з нашої точки зору, такі навчальні дисципліни, як, наприклад: «Історія європейської політичної думки», «Політична культура суспільства». Адже важко заперечувати ту очевидну істину, що політичне життя незалежної України потребує теоретичного осмислення і практичних рекомендацій дослідників, оскільки Україна, з великого сподівання європейських країн, в сучасних умовах не рідко сприймається, як «хвора людина Європи», зокрема у сфері політичного розвитку. Тому, як слушно вважають фахівці, настав час з'ясувати, що ж відбувається у політичному житті країни, чому європейські політичні цінності так важко торують собі дорогу, чому влада і громадяни по-різному оцінюють хід впровадження цих цінностей у суспільне та індивідуальне життя українців [16].

Важливо зробити у цьому зв'язку акцент на тому, що модернізаційні інновації та реформаційні кроки можуть бути успішними при умові їхньої відповідності новій стратегії цивілізаційного розвитку України, світоглядним та ціннісним орієнтаціям більшості українців, а також за умови зростання ролі політичної культури в житті вітчизняного соціуму. Кафедрам соціогуманітарних наук, крім таких обов'язкових для студентів навчальних курсів, як «Історія України, Історія культури України», з урахуванням особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців у різних галузях знань, сучасних методологічних засад розвитку вищої освіти, основних тенденцій геополітичного та внутрішнього політичного розвитку країни доцільно пропонувати студентам на самостійний вибір широкий спектр дисциплін історичного профілю.

З нашої точки зору, серед історичних дисциплін в системі вищої гуманітарної освіти чільне місце могли б посісти такі альтернативні навчальні курси з чітко окресленою історико-політичною проблематикою, як «Політична історія України», «Суспільно-політична історія країн Європи ХХ-ХХІ століття». Зауважимо, що Європа є колискою сучасної цивілізації, тому політична історія продовжує привертати увагу дослідників, які намагаються досягнути її історичний шлях і місце в сучасному світі [17]. З урахуванням того, що чимало аспектів минулого Європи продовжують залишатися недостатньо вивченими або викликають суперечливі оцінки чи різне трактування істориків, філософів, політиків, вивчення актуальних проблем соціально-політичної історії європейських країн має важливе науково-пізнавальне значення, як для викладачів, які поєднують науковий пошук з педагогічною діяльністю, так і для студентів.

Загалом, на моє глибоке переконання, активне і цілеспрямоване впровадження історико-політичних дисциплін у навчальний процес у системі вищої освіти не

тільки забезпечить прискорення її інтеграції в систему суспільних наук у ВНЗ, а й відкриє нові можливості для поглиблення науково-педагогічного рівня здобуття гуманітарної, у тому числі історичної освіти, сприятиме більш ефективному та динамічному формуванню національно-політичної свідомості, патріотизму та цивілізаційних цінностей у молодого покоління українців.

Важливим, з точки зору історичної ретроспективи та подій українського сьогодення, є прогнозування ймовірно можливих сценаріїв і тенденцій розвитку України в майбутньому, концептуальне, фактологічне та навчально-методичне оновлення змісту та структури історичних дисциплін в системі вищої освіти. Зазначимо, що навчальні програми, підручники та посібники з цих предметів та навчальних курсів мають спиратися на історичні дослідження тих авторів, в працях яких, на думку англійського професора Дж. Тоша, виразно окреслене їх прагнення до істини, критичного аналізу існуючих наукових шкіл, усвідомленого розуміння цілей, методів і нових напрямів у сучасній світовій історичній науці, висвітлення дискусійних проблем, введення до наукового вжитку нового фактологічного матеріалу [18].

На статус міждисциплінарної галузі наукового знання і навчальних дисциплін у сфері вищої гуманітарної освіти може претендувати також і вітчизняна історична регіоналістика. На думку фахівців, історичну регіоналістику слід розглядати, як нове проблемне поле в системі гуманітарних наук [2].

Зокрема вчені НАН України протягом 2009-2014 рр. здійснили методологічний аналіз регіональної специфіки Сходу і Півдня України, дослідили історичні витоки диспропорцій у розвитку цих регіонів, процеси формування політичних орієнтацій, ментальності та історичної пам'яті місцевого населення [5]. Для викладачів і студентів вищих навчальних закладів корисною у науково-пізнавальному сенсі є узагальнена система знань про регіони, регіоналізм, регіональну політику, які розглядаються як у внутрішньодержавному, так і в міждержавному контексті.

Викладачам кафедр суспільних наук доцільно більш активно долучатися до наукових досліджень та сучасних дискурсів, пов'язаних з критичним осмисленням феномену українства у вимірах історії та сучасності, висвітленням з різних методологічних позицій сучасності концепту «світопорядку», ідеологічних детермінант розвитку українського суспільства, адже, на думку відомого вченого М. Амосова, «без ідеї не буде єдності

народу, а , отже, і прогресу в матеріальному та духовному сенсі»[1].

З нашої точки зору, нова модель всебічної вищої освіти повинна не лише запобігти роз'єднанню соціогуманітарних і природничих наук, а навпаки забезпечити їх продуктивний синтез. Важливим напрямом діяльності кафедр соціальних і гуманітарних дисциплін, повинна бути їх послідовна, конструктивна протидія ірраціональним та релігійно-містичним виявам псевдонаукового знання. Разом з тим суспільні науки для реалізації закладеного в їх природі значного евристичного, інтелектуального потенціалу мають неухильно дотримуватися методологічного принципу сформульованого, свого часу середньовічним англійським філософом В. Оккамом. Він, зокрема, вимагає вилучати із науки всі поняття, які не є інтуїтивно очевидними і не підлягають критичній перевірці дослідним шляхом [20]. Невід'ємною рисою якісного соціогуманітарного знання має також бути методологічна аргументація, сутність якої полягає в обґрунтуванні окремого твердження чи цілісної концепції шляхом посилення на відповідний, безперечно надійний метод, з допомогою якого воно отримане [20].

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Отже, для збереження, а в перспективі посилення вагомості інтелектуального потенціалу вузівських соціогуманітарних наук і дисциплін, владні структури, освітянська спільнота, громадськість має розглядати їх в якості стратегічного, імперативного чинника глибоких, системних, модернізаційних перетворень в країні, у тому числі і у сфері вищої освіти. На нашу думку, вкрай необхідним є визначення нормативно-правового статусу суспільних наук у новій редакції закону «Про освіту» та прийняття Верховною Радою України відповідної постанови, присвяченій нагальним питанням розвитку соціогуманітарних наук в контексті трансформацій України і світу.

Національно свідомі, високоосвічені, патріотично налаштовані українські громадяни, особливо викладачі і студенти ВНЗ, повинні постійно пам'ятати, що розум, який перебуває в стані сну чи апатії, нехтування власним інтелектуальним розвитком, пасивне, інфантильне ставлення до науки, а тим більше зрада її принципів та ідеалів, позбавляє Україну успішного майбутнього, цивілізаційних перспектив входження її в лоно провідних європейських держав.

Список використаних джерел

1. Амосов Н.М. Идеология для Украины. / Н.М. Амосов - К.: «ДЕМІД», 1997. – 36с.
2. Верменич Я.В. Исторична регіоналістика: навчальний посібник; відп. ред. В.А. Смолій. - К: Інститут історії України НАН України, 2014. – 412 с.
3. Гриневич Л. Нинішня система фінансування науки вичерпала себе // Л. Гриневич // Віче - 2014 №9 - с.49-50.
4. Гриневич Л. Вітання учасникам конференції//Сучасна політична нація: духовно-моральні, культурно-етичні та соціально-економічні засади розвитку: матеріали XIVнауково-практичної конференції. - К: ВНЗ «Національна академія управління», 2014. - С. 9-10.
5. Діяльність Національної Академії Наук України у 2009-2014 роках. Основні результати і показники/ Відп. за випуск академік НАН України В.Л. Богданов. - К: Академперіодика: НАН України, 2015. - 178с.
6. Завдання кафедр суспільних наук в умовах реформування гуманітарної освіти в Україні: зб. матеріалів Всеукраїнської наук. - практ. конф., Одеса 11-12 травня 2010. - 146с.
7. Закон України «Про вищу освіту»// Голос України. - 2014. - 6 серпня
8. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб./ За ред. Т. Добка, М. Головянко, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тихонена — Львів: Вид-во Компанія «Манускрипт», 2014. - 572с.

9. Колдашев М.Е. Философия — это больше, чем наука./ М.Е. Колдашев - Ростов-на-Дону, 2002. - 25с.
10. Кремень В.Г. Консолідаційна парадигма модернізації України / В.П. Кремень // Голос України. - 2014-2 жовтня
11. Малієнко О. Наука виживання / О. Малієнко // Віче. - 2014 – №9. - С.48-49.
12. Наука НТПУ «КПІ» - 2014 в дзеркалі преси/ М. З. Згуровський, М.Ю. Ільченко, М.В. Стріха та інші; під заг. ред. М. Ю. Ільченка — К.: НТПУ «КПІ» ВПУ ВПК «Політехніка», 2015. - 297с.
13. Павко А.І. Політична історія України як наука і навчальна дисципліна/ А.І. Павко — К.: Знання України, 2004. - 52с.
14. Павко А.І. Впровадження курсу політичної історії України у вищих навчальних закладах - вимога часу// Урядовий кур'єр. - 2008. - 28 березня
15. Павко А. І. Методологічний та світоглядний потенціал соціогуманітарних наук в контексті модернізації вищої освіти України /А. Павко// Трибуна. - 2014 – №5 — с.32-33.
16. Суспільні цінності населення України в теоретичних і практичних вимірах/ Авт. колектив: М.І. Михальченко (керівник) та ін. - К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2013. – 336 с.
17. Суспільно-політична історія країн Європи роки у ХХ столітті. - Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 272 с.
18. Тош Дж. Стремление к истине. Как овладеть мастерством историка/ Д. Тош/ Пер. англ. - М: Изд-во «Весь мир», 2000 — 296с.
19. Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів/ Авт. кол: В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, В. Лутай та ін.| - К.: Педагогічна думка, 2011 — 320с.
20. Философия: Энциклопедический словарь/ А.А. Ивин (ред.) - М.: Гардарики, 2006. – 1072 с.

В статті на основі творчого, конструктивно-критичного використання новітніх нормативно-правових документів в освітній та соціальній сферах різноманітних соціогуманітарних джерел і видань здійснено спробу проаналізувати реальне становище соціогуманітарних наук в вищій школі, визначити основні проблеми та перспективні тенденції їх розвитку. В ній акцентується увага на методологічному інтелектуальному значенні соціальних наук в теоретичному обґрунтуванні та експертній оцінці стратегічних векторів європейської модернізації вищої освіти в Україні.

Ключевые слова: соціальні науки, соціогуманітарні науки, науки про культуру, освітній науковий простір Європи, модернізація вищої освіти.

The article is devoted to the analysis of actual state of social and humanistic sciences in higher education on the basis of creative, constructive and critical usage of new normative and legal documents in scientific and social sphere of different social humanistic sources and editions, as well as the attempt to describe major problems and perspective tendencies of their development has been made. The attention is paid to methodological, intellectual importance of social sciences in theoretical substantiation and expert assessment of strategical vectors of european modernization of higher education of Ukraine.

Key words: social sciences, social and humanistic sciences, sciences about culture, educational scientific space of Europe, modernization of higher education.

УДК 373.21.13

Пинзеник Олена Мафтейвна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті здійснено аналіз сутності, структури та функцій поняття «проектування навчально-виховної діяльності дошкільного закладу», визначено критерії готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до впровадження проектної діяльності у навчально-виховний процес дошкільного навчального закладу, серед яких – когнітивний (якість змістової підготовки), операційний (якість операційно-технологічної підготовки), особистісно-рефлексивний (якість особистісно-рефлексивної підготовки), кожен з яких має свої показники, що слугують вихідним моментом для визначення рівнів готовності до зазначеного виду діяльності у студентів – майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

Ключові слова: педагогічне проектування, готовність до проектування, критерії готовності.

Постановка проблеми. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні проголосив модернізацію змісту дошкільної освіти, впровадження в практику особистісно орієнтованих технологій, а підготовка майбутніх спеціалістів триває за застарілими методиками. Такий підхід до формування майбутніх педагогів-дошкільників не відповідає вимогам сучасності [1].

Відтак, створення єдиного освітнього простору в межах ЄС, орієнтація України на інтеграцію в Європейський освітній простір гостро вимагають удосконалення професійної підготовки студентів до використання педагогічних інновацій у майбутній педагогічній діяльності. Ці проблеми можна розв'язувати,